

VÆRDISÆTNING AF
SOCIALT UDSATTE ALMENE BOLIGOMRÅDER

ARKITEKTONISK KULTURARV I MJØLNERPARKEN

KØBENHAVNS KOMMUNE

VÆRDISÆTNING AF SOCIALT UDSATTE ALMENE BOLIGOMRÅDER

© Arkitektskolen Aarhus
Udført med støtte af Realdania

PROJEKTTEAM:

Jannie Rosenberg Bendsen
Ida Munksdal Elland
Mogens A. Morgen
Tom Nielsen
Simon Ostenfeld Pedersen
Sidse Martens Gudmand-Høyer, projektleder.

EKSTERNE KONSULENTER:

Anna Mette Exner
Medarbejdere: Siri Ax Berlin & Rikke Søndergaard

Projektet udføres af

AARHUS SCHOOL OF ARCHITECTURE

Med støtte fra

Grafik: WALK

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet *Værdisætning af socialt udsatte almene boligområder* (VAB) fokus på de arkitektoniske kulturarvsværdier i 15 store almene boligområder.

De almene boliger er hjem for omtrent 1/6 af danskerne og udgør en stor del af det byggede miljø i Danmark. Derudover har den almene boligbevægelse været en drivkraft i udviklingen af boligarkitekturen og industrialiseringen af byggeriet i Danmark. Mange af de store, almene boligområder står i dag overfor en række udfordringer af fysisk og boligsocial karakter, som skal løses for at sikre attraktive lejligheder i fremtiden. Det gælder både de murede byggerier opført før 1960 og særligt montagebyggerierne fra 1960'erne og 1970'erne, hvoraf de fleste allerede er blevet renoveret en eller flere gange.

De almene boligbebyggelser er del af vores nationale arkitektoniske kulturarv, som der bør værnes om ved at bruge den aktivt i udviklingen af boligområderne.

I store almene boligbebyggelser med boligsociale udfordringer bliver bygningsrenoveringer og sociale helhedsplaner ofte kombineret med fysiske, strukturelle forandringer. Hermed ændrer man også bebyggelsernes arkitektur forstået bredt fra landskab til bygning. Ændringerne kan bestå af infrastrukturelle ændringer i bebyggelsen, nedrivninger af bygninger eller nybyggeri. Derudover bliver der arbejdet med skalering, opdeling og ændring af udearealer. Disse forandringer kan ændre bygningernes arkitektoniske udtryk radikalt og kan være en måde at ændre en bebyggelses image på.

Som udgangspunkt bør der tages bevidst stilling til den enkelte bebyggelses arkitektoniske kulturarvsværdier forud for større fysiske forandringer. Denne stillingtagen er særlig vigtig i de store, almene boligbebyggelser fra 1960'erne og 1970'erne, som i dag vurderes som socialt udsatte. Det skyldes, at de fysiske træk, som ofte er vigtige i et arkitektonisk kulturarvsperspektiv, kan synes at være direkte i modstrid med de ønsker, man har til disse boligområder i dag.

1960'ernes montagebyggerier er ofte anlagt ud fra en idealistisk grundtanke om den funktionsopdelte by, hvor store næsten monofunktionelle boligområder var visuelt og fysisk skærmet fra deres omgivelser samt orienteret indad, mod egne opholdsarealer. I dag ønsker man omvendt at få integreret boligområderne med de omkringliggende kvarterer i langt højere grad. Resultatet kan derfor være, at man søger at gennemføre ændringer i bebyggelserne, som til dels kan synes i modstrid med de arkitektoniske kulturarvsværdier. Det betyder ikke nødvendigvis, at vi skal bevare og restaurere i traditionel forstand. Derimod kan opmærksomheden på de særegne arkitektoniske kulturarvsværdier understøtte en bevidst stillingtagen til, hvordan der kan værnes om den enkelte bebyggelses bærende fortælling med henblik på at udvikle dens iboende kvaliteter og potentialer.

Målet er at sikre den bærende fortælling i forening med kommende forandringer af områderne, så kulturarven bliver et understøttende aktiv i udviklingen, og at boligområderne kommer til at fremstå med en styrket arkitektonisk kvalitet.

Mogens A. Morgen
Professor, Arkitekt MAA

INTRODUKTION

Arkitektskolen Aarhus har vurderet de arkitektoniske kulturarvsværdier i de 15 hårdeste ghettoer, som fremgår af regeringens *Liste over hårde ghettoområder pr. 1. december 2018*.

FORMÅL

I nærværende rapport bliver vurderingen af Mjølnerparkens arkitektoniske kulturarvsværdier præsenteret, ligesom det bliver undersøgt, hvordan bebyggelsen lever op til de aktuelle idealer og ønsker, som man typisk italesætter i forbindelse med omdannelsen af store almene boligområder i dag. Formålet med vurderingen er at skabe opmærksomhed på, hvordan bebyggelsens bærende fortælling fremadrettet kan anvendes i kommende fysiske forandringer af området.

Bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier er en kvalitet, der bør arbejdes videre med i den kommende udvikling, så Mjølnerparkens særegne fortælling og værdier forenes med de nutidige behov for ændringer. Målet er for det første, at nærværende vurdering bliver anvendt strategisk i den fremtidige dialog mellem boligforening, kommune, Landsbyggefonden og rådgivere for derved at bidrage til en fælles forståelse af Mjølnerparkens bærende fortælling. For det andet, at de beskrevne værdier kan blive rettesnor for, hvilke forandringer der foretages, og hvordan. Ved at tage udgangspunkt i de eksisterende arkitektoniske kulturarvsværdier kan man med en renovering sikre en bebyggelse, hvor det er dens egenart, historiske ophav samt oplevelsen af genkendelighed og identitet, der er med til at definere fremtiden.

METODE

Arkitektskolen Aarhus har udviklet en ny metode, der kombinerer vurderingen af boligbebyggelsernes arkitektoniske kulturarvsværdier med, hvordan de synes at leve op til nutidige idealer for denne type boligområder.

Bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier bliver vurderet i tre kategorier, kulturhistorisk, miljømæssig og arkitekto-

nisk værdi, der tager afsæt i de to officielt anerkendte værdisætningsmetoder inden for kulturarv i Danmark, SAVE¹ (Survey of Architectural Values in the Environment) og VAF² (Vurdering af Fredningsværdier). Samtidig trækkes der på metoden til screening af kulturmiljøer SAK³ (Screening af Kulturmiljøer), der kombinerer kulturarvsværdier med kulturmiljøernes udviklingspotentialer.

I rapporten bliver vurderingen af kulturarvsværdier holdt op mod nutidige fokuspunkter i arbejdet med omdannelse af socialt udsatte store almene boligområder. Disse fokuspunkter er formuleret med afsæt i en række evalueringer og udgivelser⁴ samt nyligt gennemførte almene boligrenoveringer i Landsbyggefondens regi. I nærværende rapport bliver bebyggelserne vurderet i henhold til tre nutidige fokuspunkter: det første angår boligområdets tilpasning og sammenhæng med omgivelserne, det andet omhandler graden af funktionsblanding og det tredje vedrører variation i skala, formgivning og graden af overgange fra private til offentlige rum.

Med udgangspunkt i vurderingen af kulturarvsværdier og de nutidige fokuspunkter bliver rapporten afsluttet med en række anbefalinger, som peger på, hvad der særligt er væsentligt at have for øje i det fremtidige arbejde med udviklingen af boligområdet.

ET GRUNDLÆGGENDE SKISMA

Det har vist sig, at de idealer, som lå bag mange af de 15 bebyggelser, da de blev opført, er i modstrid med de nutidige idealer, som er knyttet til store, almene boligområder. Det er særligt de fysiske træk, som er af stor kulturhistorisk værdi, der viser sig at stå i kontrast til, hvad man i dag værdsætter arkitektonisk og miljømæssigt. Der ligger derfor en fremtidig opgave i at tænke de arkitektoniske kulturarvsværdier sammen med nutidige ønsker, og det på en måde, hvor umiddelbart modstridende dagsordner understøtter hinanden bedst muligt. I denne proces er det vigtigt at undersøge, hvilke værdier, der er vigtige at bevare i et længere fremtidigt tidsperspektiv.

Beskrivelserne er udtryk for en arkitektfaglig vurdering, der med fordel kan indgå i det videre dialog- og udviklingsforløb. Vurderingerne er baseret på eksisterende beskrivelser og udvendige besigtigelser af bebyggelserne. Vurderingerne er ikke udtryk for et facit, men skal ses som en anbefaling til, hvordan bebyggelsernes iboende egenskaber, kvaliteter og arkitektoniske kulturarvsværdier kan blive styrket fremadrettet. Vurderingerne bør indgå i den efterfølgende proces med boligforeninger, boligorganisationer, kommuner og rådgivere i udviklingen af områderne.

INDHOLD

Rapporten består af en kortlægning, en vurdering og en konklusion med anbefalinger.

BÆRENDE FORTÆLLING

Her opsummeres den samlede vurdering af bebyggelsens bærende fortælling sammen med en kort oplistning af de fysiske træk, som er vigtigst for, at denne fortælling kan aflæses i bebyggelsen.

KORTLÆGNING

Kortlægningen er en beskrivelse af boligbebyggelsen, som den ser ud i dag. Beskrivelsen er baseret på besigtigelser af bebyggelsernes ydre, og de fysiske træk som er væsentlige for vurderingen:

By og landskab

Her beskrives bebyggelsens placering i landskabet og bystruktur samt overgangen fra bebyggelsen til de nærliggende omgivelser.

Bebyggelsesplan – bygninger og udearealer

Her beskrives bebyggelsesplanen, den landskabelige karakter, formgivningen af bygninger og udearealer samt den interne infrastruktur.

Originalitet

Her beskrives bebyggelsens renoveringshistorie samt hvilke træk, der stammer fra da bebyggelsen blev opført, og hvilke der er senere ændringer.

VURDERING

Værdisætningen er baseret på eksisterende fysiske forhold og er vurderet i tre værdikategorier. Vurderingen i hver enkelt kategori rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er den laveste værdi og 5 den højeste. Der er ikke foretaget indvendige besigtigelser, og vurderingen af bebyggelserne forholder sig kun til det udvendige.

Kulturhistorisk værdi

Tilskrives fysiske forhold, som viser noget om tidligere funktion, brug, idealer, byggeskikke og opførelsestidspunktet, men værdien tilskrives også ændringer over tid, som viser en udviklingshistorie.

Miljømæssig værdi

Den miljømæssige vurdering har fokus på forholdet mellem bebyggelsen og den omgivende by, mellem bygninger og udearealer, bebyggelsesplanens rumlige organisering og den landskabelige bearbejdning samt variationer i skala og brug i uderum. Der arbejdes med overordnede vurderinger, og der bliver ikke gået i detaljer omkring typer af beplantning, belægninger og lignende.

Arkitektonisk værdi

Tilskrives rumlige kvaliteter ved bebyggelsen som helhed, og ved de enkelte bygning-

ernes udformning og materialitet som f.eks. karakteristisk formgivning, proportionering, konstruktioner, skala, kompositioner, materialer, håndværk, lysforhold, atmosfære, funktionelle sammenhænge, detaljer samt sammenhænge og hierarkier.

NUTIDIGE FOKUSPUNKTER

Her beskrives, hvordan bebyggelsens arkitektoniske kulturarvsværdier og den bærende fortælling står i forhold til tre nutidige fokuspunkter, der samlet repræsenterer en række ønsker, som typisk fremføres nu om dage i forbindelse med strukturelle forandringer af store socialt udsatte almene boligområder. Registreringen i hvert enkelt fokuspunkt er rangeret fra 1 til 5, alt efter i hvor høj grad bebyggelsen synes at kunne leve op til fokuspunktet, hvor 1 er den laveste værdi og 5 den højeste.

Bymæssig integration

I hvor høj grad hænger bebyggelsen sammen med de omgivende områder visuelt, fysisk og funktionelt. Findes der tilbud, som kan tiltrække udefrakommende, eller infrastruktur som naturligt leder udefrakommende gennem eller ind i bebyggelsen.

Funktionsblanding

Er der en variation af tilbud i bebyggelsen udover boliger f.eks. skoler, erhverv, detail-

handel, café og lignende? Er der en variation i boligtyper i forhold til ejerformer og i forhold til de forskellige almene boligtyper: ældre-, ungdoms- og familieboliger?

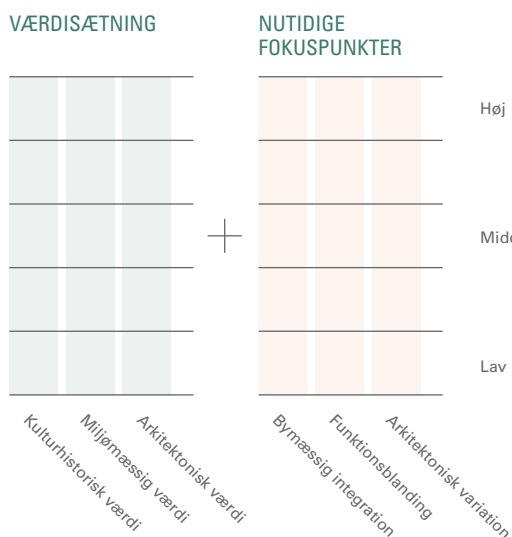
Arkitektonisk variation

Adskiller bebyggelsen sig væsentligt fra sine omgivelser arkitektonisk og skalmæssigt? Er der en variation i bebyggelsesplan, bygningsformer, formgivning og materialitet internt i bebyggelsen? Er der en variation i udearealernes opdeling i private, semi-private, halv-offentlige og offentlige områder?

ANBEFALINGER

Her anbefales, hvilke fysiske træk man bør være særlig opmærksom på ved kommende fysiske og strukturelle forandringer i bebyggelsen. Anbefalingerne er formuleret med afsæt i hvilke træk, der er væsentlige at fastholde for, at bebyggelsens bærende fortælling kan komme med ind i fremtiden, samt ud fra en forventning om, at man i bebyggelsen ønsker at øge graden af bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation.

EKSEMPEL PÅ VURDERINGS-DIAGRAM

REFERENCER:

- 1 Kulturarvsstyrelsen. *SAVE- Kortlægning og registrering af bymiljøers og bygningers bevaringsværdi*. Kulturarvsstyrelsen, 2011.
 - 2 Kulturarvsstyrelsen. "VEJLEDNING. Vurdering af Fredningsværdier." Kulturarvsstyrelsen, 2012.
 - 3 Morgen, M. A. & Pedersen, S. O (red.). *Screening af kulturmiljøer: Metodevejledning*. Arkitektskolen Aarhus, 2018.
 - 4 Bech-Danielsen, C. & Mechlenborg, M. *Renovering af almene boligområder: Evaluering af fysiske indsatser i perioden 2014-2016*. SBI 2017:11. Statens Byggeforskningsinstitut, 2017.
- Bech-Danielsen, C & Stender, M. *Fra ghetto til blandet by : danske og internationale erfaringer med omdannelse af udsatte boligområder*. Gad, 2017.
 - Bjørn, N. (red.). *Arkitektur der forandrer: fra ghetto til velfungerende byområde*. Gad, 2008.

MJØLNERPARKEN

KØBENHAVNS KOMMUNE

Kommune:	Holbæk Kommune
Boligselskab:	Bo-Vita
Arkitekt:	Bjarne Willesen
Opført:	1984-87. Hothers Plads 2-12: 1991
Renoveret:	Uderum i 2006-2007
Antal boliger og boligtyper:	560 familieboliger, heraf 528 familieboliger og 32 ungdomsboliger fra 1 til 4 værelser
Øvrige funktioner:	Fælleshus og børneinstitutioner
Antal beboere:	1752

Kilde: De 16 "hårdeste" ghettoområder. Dokumentation af de konkrete virkninger af parallel-samfundspakken. BL Danmarks Almene Boliger, 2018.

DEN BÆRENDE FORTÆLLING

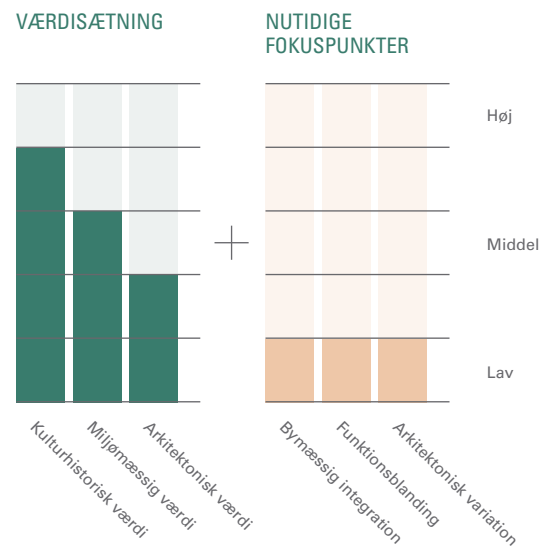
Mjølnerparken er et godt eksempel på en af de relativt få almene boligbebyggelser, der blev opført i midten af 1980'erne. Placeringen på Nørrebro i København vidner om, at de bynære områder i løbet af 1980'erne ændrede omdømme i takt med, at der blev udført flere bevarende saneringer af etageboligbebyggelser frem for nedrivninger som tidligere.

Mjølnerparken afspejler på samme tid samtidens stigende interesse for historien og brug af arkitekturhistoriske elementer i nyt byggeri. Dette ses i bebyggelsens københavnsk inspirerede karréstruktur og anvendelsen af blank mur i røde mursten som det dominerende materiale samt det klassiske sadeltag hængt med tagsten. Idealet om grønne områder tæt på boligerne ses også i Mjølnerparken i form af grønne haverum og private haver i tilknytning til stueetagerne lejligheder.

"MJØLNERPARKEN AFSPEJLER PÅ SAMME TID SAMTIDENS STIGENDE INTERESSE FOR HISTORIEN OG BRUG AF ARKITEKTURHISTORISKE ELEMENTER I NYT BYGGERI"

SÆRLIG VIGTIGT FOR DEN BÆRENDE FORTÆLLING:

- Bebyggelsesplanens disponering med karréstruktur, hvor hver karré har sit eget grønne område med forskellige udtryk og de omgivende grønne plæner med beplantning.
- Terrænbearbejdningen i bebyggelsen anviser et hierarki i brugen af udearealer til leg, kørende og gående trafik.
- Bebyggelsens primære materiale og arkitektoniske udtryk i form af blank mur af røde mursten og sadeltage med tagsten.

KORTLÆGNING

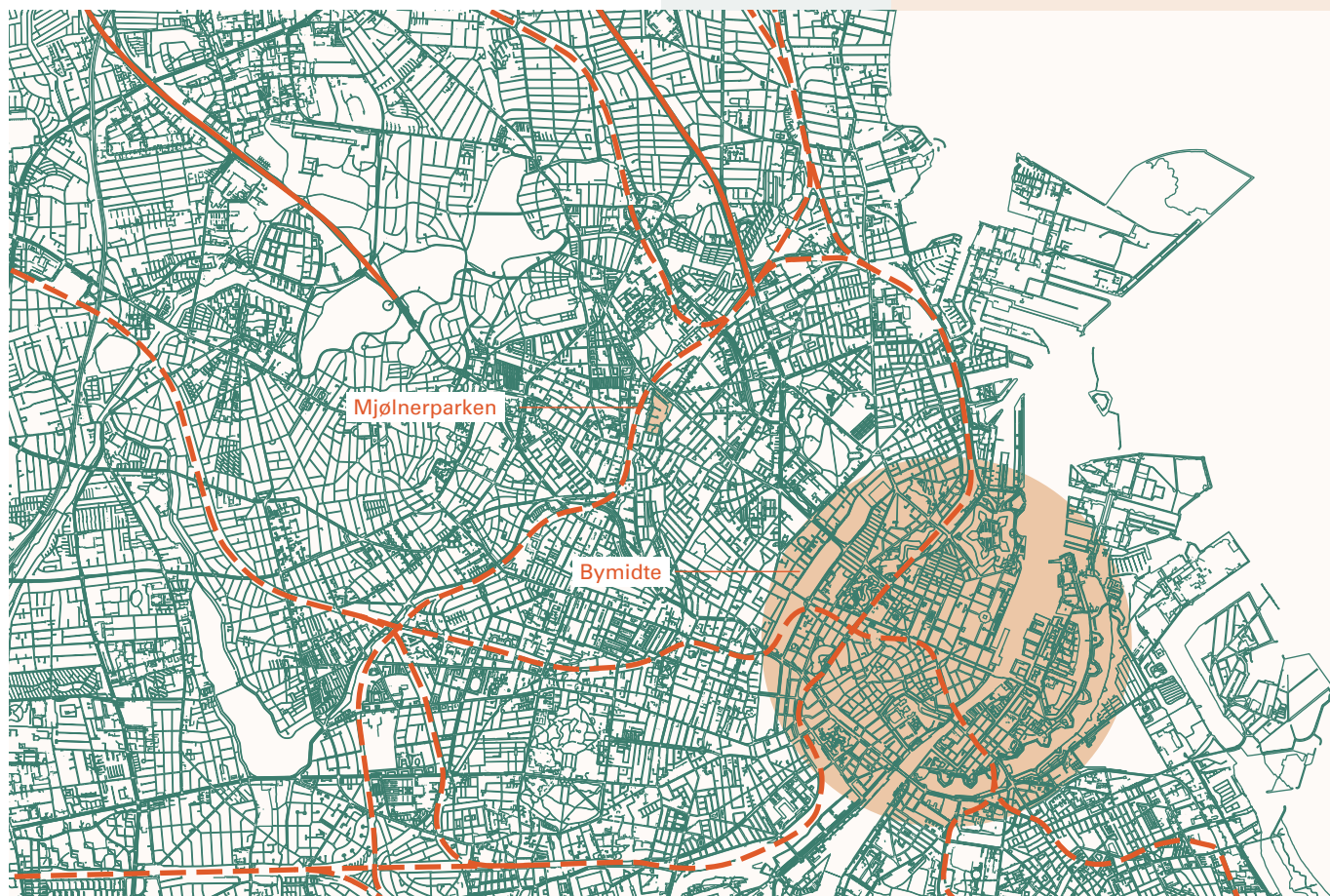
BY OG LANDSKAB

Mjølnerparken ligger på Ydre Nørrebro i København, som hovedsageligt blev bebygget fra slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. Fra 1930'erne blev den nordligste del af området sammen med Bispebjerg bebygget med mange etagebebyggelser. Området er karakteriseret af blandede områder med boliger i etagebebyggelser med forskellige ejerformer, erhverv og detailhandel, som primært er placeret langs Nørrebrogade og i Nørrebro Bycenter. Mjølnerparken ligger relativt tæt på Nørrebro Station og Bispebjerg Station.

0 Km 2 Km

Motorvej
Jernbane

Mjølnerparken ligger på en stor matrikel på Ydre Nørrebro tæt på jernbanen. Bebyggelsen ligger ud til Tagensvej, som er en af de store hovedveje ind mod Københavns centrum.

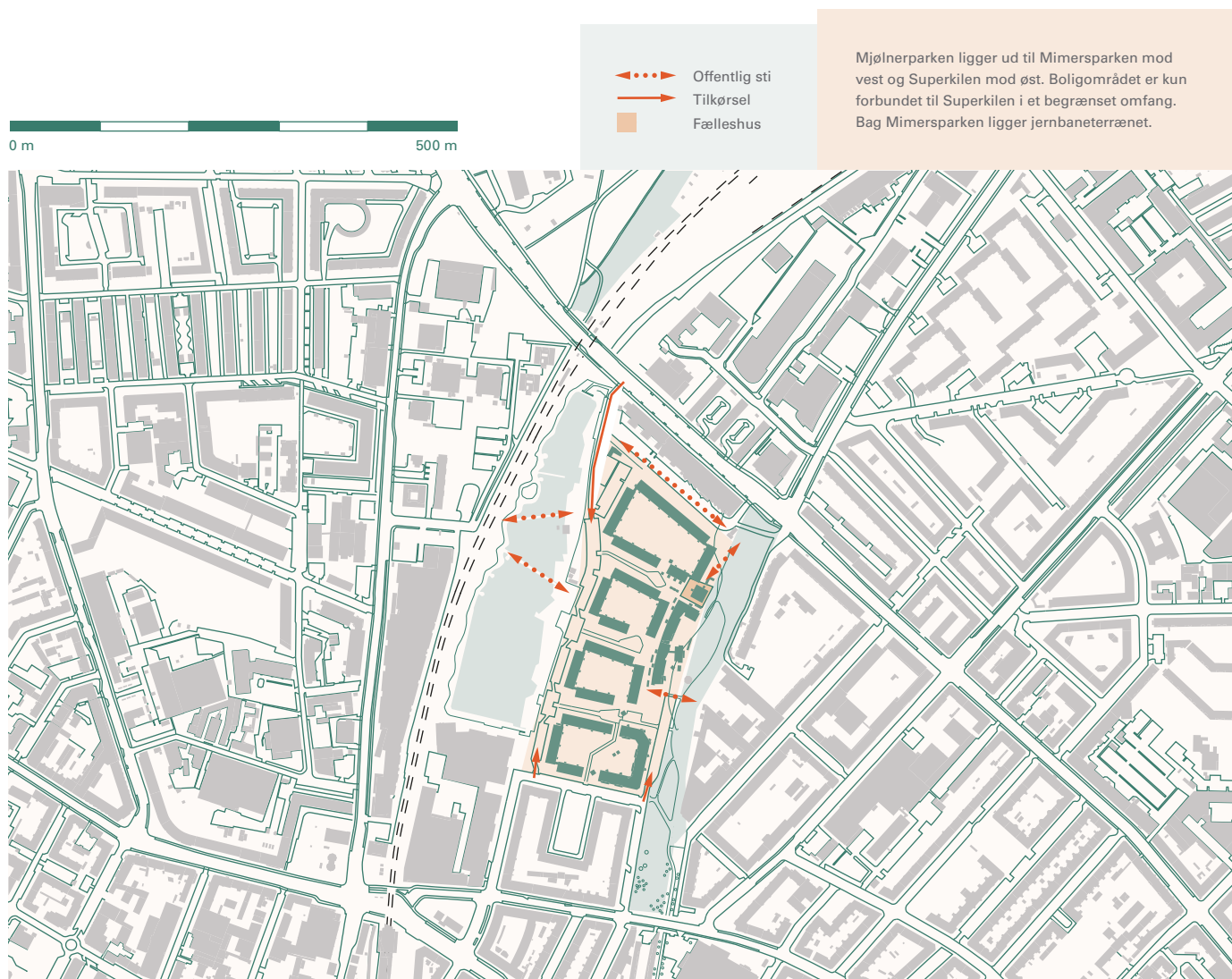

De to nyanlagte parkarealer, Superkilen og Mimersparken, udgør markante grønne træk i området. Superkilen har karakter af et parkstrøg opdelt i mindre områder med forskellige funktioner og karaktergivende træk. I Mimersparken er der plads til både leg, motion og afslapning. Mimersparkens vestlige kant udgøres af jernbanen, som samtidig udgør bydelsgrænsen til Bispebjerg bydel. Det smalle område syd for Mimersparken er ved at blive omdannet til blandt andet boliger.

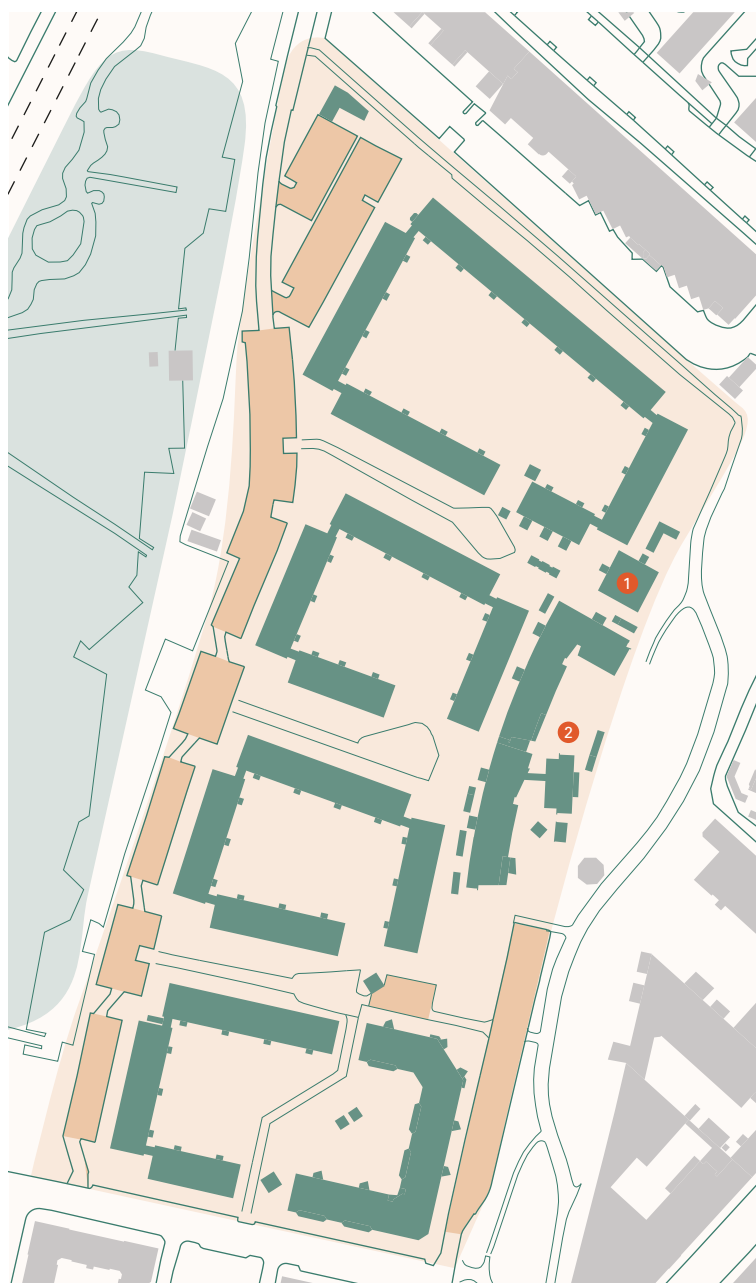
Bebyggelsen er afgrænset af Tagensvej mod nord, Mimersgade og Hothers Plads mod syd, Superkilen mod øst og Mimersparken mod vest. Der er kun få stier mellem Superkilen og Mjølnerparken. Parallelt med Mimersparken og dele af Superkilen er der parkeringsområder. Ved de to midterste karréer ligger to daginstitutioner mod øst og nord herfor er fælleshuset.

Mjølnerparken ligger ved siden af Superkilen, selve bebyggelsen ligger lavere i terrænet end parken, cykel- og gangstien.

BEBYGGELSESPLAN – BYGNINGER OG UDEAREALER

- 1 Fælleshus
- 2 Institutioner
- Boligområde
- Parkering

I Mjølnerpaken er der en klar opdeling mellem biltrafik og bløde trafikanter. Parkeringsarealerne er placeret langs bebyggelsen mod vest og sydøst, og herfra leder stier ind til boligerne.

0 m 200 m

Mjølnerparken er i hovedtræk anlagt som en traditionel københavnsk karré-bebyggelse med fire karréer, som alle er delvist åbne med en større åbning mod syd og to mindre åbninger i hjørnerne mellem blokkene. Mellem karréerne og mod nord er der grønne områder, og i karréerne er der fire delvist lukkede gårdmiljøer.

Mjølnerparken består af 16 boligblokke i fem etager. Blokkene står i blank mur af røde mursten, og de helvalmede sadeltage er hængt med tagsten. I Mjølnerparken er alle indgange til opgangene vendt mod gården, og indgangspartierne har et lukket vindfang med et halvtag hængt med tagsten og træbeklædte, malede sider samt en glasdør. Murværket er ved indgangspartierne trukket tilbage fra facadeflugten, og hvert sjette skifte udgøres her af blågrå mursten. Alle lejligheder har enten en stor, kantet altan eller direkte adgang til en lille have i terræn. Altanernes brystninger er hvidmalede og træbeklædte. Vinduerne er enten to- eller trerammede.

Mjølnerparken har særskilte parkeringspladser og et stisystem, der går på langs ad bebyggelsen. Mellem karréerne er der både befæstede arealer med boldbure og grønne opholdsområder, hvor sidstnævnte oftest ingen tydelig funktion har. I de fire gårdum er der forskellige typer legepladser samt borde og bænke til ophold og private haver ved stueetagerne boliger. Bebyggelsen har et fælleshus, som ligger tæt på Superkilen.

Mjølnerparkens bebyggelsesplan er inspireret af den traditionelle københavnske karré, her er alle blokkene bare ikke bygget sammen.

Blokkene er i fem etager med helvalmet sadeltag, og murene er i blank mur af røde mursten. Alle lejligheder har enten altan eller udgang til egen have.

Hver karré har sit eget gårdum, der er indrettet på forskellig vis, men alle har dog en legeplads, borde og bænke.

ORIGINALITET

Mjølnerparkens bebyggelsesplan er i store træk velbevaret, mens uderumme-
ne er blevet renoveret og har fået nyt inventar i 2006-2007. I boligblokkene er
der blevet lagt nogle lejligheder sammen.

Der er bibeholdt mange fysiske træk fra da Mjølnerparken blev opført, disse
omfatter selve bebyggelsesplanen med placeringen af blokkene i en åben kar-
réstruktur med grønne haverum, vejforløb og parkeringsarealerne. Herudover
er blokkenes arkitektoniske udtryk bevaret med vinduesåbninger og -formater,
de ældre døre, altaner, de oprindelige tagformer og de oprindelige mursten.

Mjølnerparkens bygninger er godt bevarede.

VURDERING

KULTURHISTORISK VÆRDI

By og landskab

Den kulturhistoriske værdi ved Mjølnerparken er relateret til beliggenheden på Ydre Nørrebro i København, hvor den vidner om, at man i 1980'erne igen begyndte at opføre etageboligbebyggelser i København. Fra efterkrigstiden og frem blev størstedelen af nybyggeriet opført i de nye forstæder omkring København med lys og luft omkring boligblokkene. Som følge af den massive kritik, der fulgte efter de industrialiserede montagebebyggelser fra 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, sammen med de mange saneringer i byen, blev det igen attraktivt at bygge i bymæssig kontekst. De nye bebyggelser blev ofte opført på grunde, hvor der tidligere havde været ældre bebyggelse, som blev revet ned. I området, hvor Mjølnerparken ligger i dag, lå der omkring år 1900 en del uens bebyggelse langs baneterrænet, der blev revet ned til fordel for Københavns Papir- og Kartonfabrik, der blev opført fra 1933 og lukket i 1979, som så blev fjernet til fordel for den nye almene boligbebyggelse i midten af 1980'erne.

Den kulturhistoriske værdi ved Mjølnerparken er desuden relateret til den samlede bebyggelse, som et eksempel på en af de få støttede almene boligbebyggelser, der blev opført i midten af 1980'erne. Der blev som følge af den førte borgerlige politik ikke opført almene boligbebyggelser i samme omfang som i de foregående årtier, blandt andet fordi man fra statens side i stedet prioriterede, at der blev opført private andelsboliger.

Bebyggelsesplan

Herudover afspejler Mjølnerparken samtidens stigende interesse for brug af historien og arkitekturhistoriske elementer, hvor det blev et ideal i højere grad at tilpasse nye byggerier til den eksisterende kontekst – ikke kun ved at kopiere og direkte overføre historiske motiver og elementer, men snarere ved at fortolke historien, så den historiske arv kom til udtryk i en nutidig arkitektur på en ny og nuanceret måde, der tilføjede endnu et lag til den historiske by. Dette kan ses i bebyggelsens karréstruktur, der trækker på referencer fra traditionelle københavnske karréer, som man kender det fra brokvarterne. Mjølnerparken adskiller sig imidlertid fra den traditionelle karréstruktur ved, at de fire karréer delvist er åbne mod syd, og indgangspartierne til opgangene er placeret i gården fremfor mod gaden. Bebyggelsesplanen trækker således også på udviklingen af den københavnske karréstruktur, som fra 1930'erne og frem blev åbnet op. Formålet med at åbne de lukkede strukturer op var for at kunne få mere sol ind i gårdrummene. Mjølnerparkens bebyggelsesplan har især træk, der minder om to almene bebyggel-

I løbet af 1980'erne blev det igen udbredt at opføre almene etageboligbebyggelser i København, hvor de tidligere var blevet opført i yderkanten af byen eller i forstæderne rundt om København.

Mjølnerparkens karréstruktur er både inspireret af den klassiske københavnske karré, hvor alle bygninger er bygget sammen og af en variation, som findes flere steder på Nørrebro. Her er det ene hjørne åbent, så solen kan skinne ind i gårdrummet.

De relativt små vinduesåbninger vidner om, at man efter energikrisen i 1973 tænkte mere over energiforbruget end tidligere, hvor vinduerne var større.

ser fra 1940'erne, Stefansgården og Fogedparken, der begge ligger på Nørrebro, hvor især Stefangårdens halvåbne karréstruktur og de markerede indgangspartier mod gården også kan ses i Mjølnerparken. Også Mjølnerparkens formgivning i fem etager med blank mur af røde mursten og sadeltage hængt med teglsten er af kulturhistorisk værdi, da det dels vidner om, at man reagerede mod betonelementbyggeriet i 1960'erne og 1970'erne, dels at man ville tilpasse bebyggelsen til det omgivende kvarter, der er præget af etageejendomme opført i røde mursten. De relativt små vinduesåbninger set i forhold til bygningernes størrelse er udtryk for en reaktion på energikrisen i 1973, hvorefter man i byggebranchen blev mere opmærksom på at mindske energiforbruget og de store vinduespartier, der ses i modernismens bygninger forsvandt.

Nyere tids arkitektoniske idealer og forståelse af, hvad der definerer en god bolig, kommer til udtryk i de renoverede haverum fra 2006-2007.

Samlet vurderes den kulturhistoriske værdi i Mjølnerparken at være middel til høj.

VÆRD AT BEVARE:

- Bebyggelsesplanen med karréstrukturen, hvor hver karré har sit eget grønne haverum. Derudover de grønne områder, som omkranser de fire karréer.
- Opdelingen af gående og kørende trafik internt i bebyggelsen.
- Det arkitektoniske udtryk i blank mur af røde mursten med helvalmede sadeltage.

Mjølnerparken er opført af røde mursten, der passer ind i det historiske miljø på Nørrebro.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

By og landskab

Mjølnerparkens miljømæssige værdi er knyttet til den centrale placering ud til bygaderne samt rekreative arealer og pladser.

Bebyggelsesplan

Den miljømæssige værdi ved Mjølnerparken er knyttet til de grønne rum både mellem og inde i karréerne med forskelligt udformede legepladser, opholdsrum med bænke og borde samt de individuelle haver i tilknytning til lejlighederne i stueetagen. Både de grønne områder og de private haver skaber oplevelsesrige rum inden for den stramme og traditionelle bebyggelsesplan.

Herudover er der miljømæssig værdi relateret til trærækken mellem Mjølnerparken og Mimersparksen, der både giver området en grøn karakter og skærmer bebyggelsen mod parkeringspladsen.

Endelig er der miljømæssig værdi knyttet til de klart definerede udeområder til såvel børneleg som ophold, der er skærmet for biltrafik.

Den miljømæssige værdi vurderes samlet set at være middel.

VÆRD AT BEVARE:

- Variationen i private, semi-private, halvoffentlige og offentlige opholdsarealer.
- Placeringen af solrige, grønne opholds- og legearealer i tæt relation til bygningerne og uderummene mellem boligblokkene, som har hver deres identitet og inventar samt de private haver ved stuelejlighederne.
- De ældre træer.

Der er variation i karakteren af Mjølnerparkens uderum, hvor nogle private, er andre halv-offentlige.

Hvert gårdrum er indrettet på forskellig vis, der er bl.a. højbede samt borde og bænke, hvor man kan sidde i solen.

Træerne mellem blokkene og vejen giver udearealerne karakter.

ARKITEKTONISK VÆRDI

By og landskab

Den arkitektoniske værdi knytter sig til Mjølnerparkens indpasning i det ældre brokvarter i kraft af den overordnede karéstruktur og blokkenes skala.

Bebyggelsesplan

Den arkitektoniske værdi er desuden overordnet knyttet til hele bebyggelsen, der fremstår som en samlet helhed med en klar opdeling og organisering både i forhold til omgivelserne og internt i bebyggelsen. Bebyggelsen er præget af en konsekvent formgivning, hvor strukturen på den ene side er præget af et gentagende og anonymt system af enheder, og på den anden side af beboernes personlige valg af indretning af gårdrum samt på altaner og i haver. Strukturen får således et menneskeligt præg gennem beboernes indtagelse af uderummene.

Herudover er der arkitektonisk værdi relateret til bebyggelsen, der fremstår som en samlet helhed i kraft af formgivning og det arkitektoniske udtryk. Desuden er der værdi knyttet til den enkelte boligblok, der fremstår i et enkelt og klart formsprog, hvor rækkerne af altaner understreger bygningens højde, og det helvalmede tag på klassisk vis afslutter bygningskroppen.

Den arkitektoniske værdi vurderes samlet set at være lav til middel.

VÆRD AT BEVARE:

- At bebyggelsen fremtræder som et sammenhængende boligområde i kraft af formgivning og det arkitektoniske udtryk.
- Materialeholdningen med blank mur i røde mursten med teglhængte, og stort set ubrudte sadeltage.

Rækkerne af altaner understreger bygningens højde, og det tilbagetrukne murparti ved indgangen giver en lille, men fin reliefvirkning.

Mjølnerparken fremstår som en samlet helhed med en klar opdeling og organisering i forhold til omgivelserne

NUTIDIGE FOKUSPUNKTER

Mjølnerparken er et velbevaret eksempel på almene boligbebyggelser opført i midten af 1980'erne, men bebyggelsens bærende fortælling er udtryk for andre idealer og ønsker, end dem som i dag typisk beskrives i forbindelse med de store socialt udsatte almene boligbebyggelser.

I dag er der ofte ønske om en højere grad af bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation i de store almene bebyggelser. Dette skal gerne ske gennem fysiske og visuelle forbindelser samt ved placering af andre funktioner i bebyggelserne end familieboliger. Der er derfor ofte større opmærksomhed på at etablere forskellige typer boliger i områderne f.eks. almene ældre- og ungdomsboliger samt andre ejerformer. Derudover efterspørges der i dag ofte andre funktioner udover boliger f.eks. butikker, erhverv eller

kulturinstitutioner, som kan trække andre ind i boligbebyggelsen. Ligeledes efterspørges der ofte en større variation af tilbud i udearealerne, nedbrydning af skala og større bearbejdning af privat, semi-privat, semi-offentlig og offentlige områder.

Den seneste renovering af udeområderne i Mjølnerparken afspejler, at man har søgt at imødekomme nogle af disse ønsker. I det store hele står bebyggelsen dog stadig med den samme helhedsplan og arkitektoniske udtryk, som da den blev opført.

FYSISKE TRÆK AF VIGTIGHED FOR NUTIDIGE FOKUSPUNKTER:

BYMÆSSIG INTEGRATION

- Mjølnerparken er kun i delvis grad fysisk integreret med de omkringliggende kvarterer, men orienteringen indad bevirker, at bydelen opleves lukket set fra de nære omgivelser.
- Trods de åbne karréhjørner indbyder bebyggelsen ikke til, at man som udefrakommende siver igennem området.

Det vurderes, at Mjølnerparken er bymæssigt integreret i en lav grad.

FUNKTIONSBLANDING

- Der er stort set kun almene familieboliger i bebyggelsen. Disse spænder fra 1 til 4 værelser med en overvægt af tre værelses lejligheder. Der er få ældre- og ungdomsboliger.
- Der er ingen tilbud til udefrakommende i bebyggelsen med undtagelse af de to nærliggende institutioner.

Det vurderes, at graden af funktionsblanding i Mjølnerparken er lav.

ARKITEKTONISK VARIATION

- Mjølnerparkens arkitektoniske udtryk er ensartet, og der er få variationer i skala.
- Bebyggelsens form med fire sammenhængende boligkarréer adskiller sig i størrelse fra den omgivende by, hvorfor bebyggelsen fremstår som en samlet enhed i bybilledet og dermed ikke integreret.
- Bebyggelsens arkitektoniske udtryk og detaljeringsgrad er sparsom i forhold til de omgivende bygninger. Hertil kommer de små vinduer, der ikke passer til bebyggelsens skala.

Mjølnerparken vurderes at have en lav grad af arkitektonisk variation.

ANBEFALINGER

Tanken bag nedenstående anbefalinger er at sikre Mjølnerparkens bærende fortælling i forening med kommende forandringer, så den arkitektoniske kulturarv kan blive et aktiv i udviklingen. Anbefalingerne er formuleret med udgangspunkt i, at man typisk ønsker at højne de store almene boligområders evne til at leve op til tre nutidige fokuspunkter: bymæssig integration, funktionsblanding og arkitektonisk variation gennem fysiske og strukturelle forandringer af den eksisterende bebyggelse. Anbefalingerne peger på hvilke fysiske træk, der med fordel både kan arbejdes videre med og værnes om i forbindelse med, at man skaber forandringer ud fra målsætninger og idealer, som kan synes at stå i modsætning til de tanker, som lå bag de store almene boligbebyggelser fra 1970'erne og 1980'erne som Mjølnerparken. Anbefalingerne bør fungere som et afsæt i den videre dialog om udviklingen af bebyggelsen mellem boligselskab, afdelingsbestyrelse, beboere, rådgivere og kommune.

Den bærende fortælling og de fysiske kendetegn, som afspejler de oprindelige tanker og idealer bag bebyggelsen da den blev opført, er velbevaret i Mjølnerparken. Ved fremtidige strukturelle forandringer i Mjølnerparken anbefales det, at man er opmærksom på:

- At bebyggelsesplanen med karréstrukturen fortsat kan aflæses i strukturen, hvis man laver strukturelle forandringer som nedrivning af blokke eller tilføjelse af nye bygninger.
- At der fortsat kan opleves et hierarki i opholdsrummene i udearealerne, der spænder fra private haver, leg, mindre ophold og større beplantede arealer selvom disse programmeres, åbnes og arbejdes yderligere.
- At bebyggelsens fremtræden som en helhed i kraft af anvendelsen af mursten som det bærende facademateriale opretholdes.

